

LİMITED ŞİRKETTE ORTAĞIN ÇIKMA HAKKI

Av. Kardelen BAHADIR

I. Giriş

Ortaklıktan çıkma, şirket ortağının kendi iradesi ile ortaklıktan ayrılması olarak tanımlanabilecektir. Anonim şirketlerin aksine, ortaklar arasındaki kişisel ilişkilerin önem taşıdığı limited şirketler bakımından, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 638. maddesinde ortakların ortaklıktan çıkması için aranan şartlar düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca limited şirkette, şirket sözleşmesinde yer alan bir düzenleme ile ortaklara çıkma hakkı tanınabileceği ve bu hakkın kullanılmasının belli şartlara bağlanmasının mümkün olabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddede, şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir düzenleme bulunmasa dahi haklı sebebin varlığı halinde ortakların şirketten çıkmak için dava açabileceği düzenlenmiştir.

II. Şirket Sözleşmesinde Ortaklıktan Çıkma Hakkının Düzenlenmesi

Limited şirketin kuruluşu sırasında şirket sözleşmesinde düzenlenecek bir hüküm ile veya tarafların sonradan şirket sözleşmesinde değişiklik yapması halinde, ortaklara limited şirketten çıkma hakkı tanınabilecektir. Bu hak herhangi bir şarta bağlı olarak tanınabileceği gibi şarta bağlı olmaksızın da verilebilecektir. Ortaklıktan çıkma halinde, limited ortaklıktan ayrılan ortağa esas sermaye payının gerçek değeri tutarında ayrılma akçesi ödenmesi gerektiğinden, ortaklara herhangi bir şarta bağlı olmaksızın çıkma hakkının tanınması halinde şirketin esas sermayesinde ciddi bir azalma söz konusu olabilecektir. Öyle ki, şirketin maddi anlamda bu duruma hazır olmaması halinde ortaklık istikrarının zarar görmesi riski ortaya çıkabilecektir.¹ Bu durumun önüne geçilmesi için ortaklıktan çıkmanın birtakım şartlara bağlanmasının yerinde olacağı düşünülebilir. Şirket sözleşmesinde belirlenebilecek şartlara örnek olarak; belirli bir süre boyunca ortaklık görevinin devam etmesi ve belirtilen sürenin tamamlanması halinde ortaklıktan çıkma hakkı düzenlenmesi veya ortakların belirli bir yaşa gelmesi veya ortaklıktan çıkmanın genel kurul kararı alınmasına bağlanması vb. şartların kararlaştırılması mümkündür.² Ayrıca, şirket sözleşmesinde, yukarıda örnek olarak verilen ortaklıktan çıkma şartları dışında, ortaklıktan çıkma şekli/usulüne ilişkin düzenlemeler de öngörülmesi mümkündür. Örneğin çıkma hakkının kullanımına ilişkin ihbar süresinin belirlenmesi şirketin bu duruma hazırlık yapabilmesi ve ayrılma akçesi ödenmesi nedeniyle önemli miktarda sermaye kaybetmesini engellemek bakımından önem teşkil edebilecektir.

Şirket sözleşmesinde ortaklıktan çıkma hakkı düzenlendiği takdirde ortaklıktan çıkmayı talep edenin (eğer şarta bağla olarak bu hak tanınmış ise şartın gerçekleşmesi halinde) herhangi bir dava açmadan bu talebini ortaklığa karşı tek taraflı irade beyanı ile ileri sürmesi yeterli kabul edilmektedir. Ortaklığa karşı çıkma beyanının geçerli olabilmesi için müdürlere yapılması gerekmektedir. Ortaklığın iki kişiden oluşması halinde ise çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın çıkma beyanını diğer ortağa bildirmesi mümkündür. Hal böyle iken, şirket sözleşmesinde şarta bağlı olarak ortaklıktan çıkma hakkı tanınmış ancak bu şart/ların gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında taraflar arasında uyuşmazlık çıkmış ise bu uyuşmazlığın çözümü için tespit davası açılması mümkündür.

¹ Bünyamin Gürpınar, Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, 2016

² Oruç Hami Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017

III. Haklı Sebebin Varlığı Halinde Ortaklıktan Çıkma

TTK'nın 638. maddesi uyarınca ortaklıktan çıkma talebinin kabul edilebilmesi için haklı bir sebebin var olması ve ileri sürülen olay ve olgulara ilişkin delillerin, haklı sebep/lerin varlığının ispat edilmesi gerekmektedir. Yargıtay kararları uyarınca ortaklıktan çıkma talebinde bulunan davacının haklı sebebin varlığını ispatlamakla yükümlü olduğuna karar verilmiştir.³ Şirket sözleşmesinde, hangi hallerin haklı sebep sayılacağı konusunda düzenleme yapılması mümkündür. Bu durumda, sözleşmede sayılan haklı sebeplerin örnek olarak verildiğini kabul etmek gerekir. Limited şirket ortaklığından çıkmak için geçerli haklı sebep kavramının ne olduğu konusunda yasada açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve TTK'nın çeşitli hükümlerinde hangi hallerin haklı sebep olabileceği sayılmıştır. Örneğin; (i) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması, (ii) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, (iii) Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması, (iv) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi TTK'da yer alan haller arasındadır. Ancak, yasada yer alan bu haller yalnızca örnek niteliğindedir.⁴ Doktrin ve Yargıtay tarafından, ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kuralına göre ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinin şirket ortağından beklenemeyeceği haller haklı sebep olarak kabul edilmiştir. Haklı sebep ortaklık ilişkisinin devamını olanaksız kılan bir durum olduğundan bu durum ortakların görev ve yükümlülüklerinden kaynaklanabileceği gibi ortakların birbirleri ile olan kişisel ilişkisinden de kaynaklanabilecektir.

Haklı sebep kavramının var olup olmadığı değerlendirilirken somut olayın özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Birlikte ortaya konulan haklı sebebin nesnel ve objektif ölçülere uygun olması gerekir.⁵ Ayrıca, haklı sebebin kusura dayalı olması gerekli değildir. Ancak, ortaklık ilişkisinin devamının çekilmez hale gelmesine tek başına kendi kusuru ile sebep olan ortağın haklı sebeple çıkma davası açması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir.⁶ Buna karşın haklı sebeple çıkma davasını açan ortak tek başına kusurlu değil ise kusurun paylaşım oranının dikkate alınması gerekecektir. Bu durumda davayı açan ortağın daha fazla kusuru var ise ortaklık ilişkisinin devamına katlanması gerektiği sonucuna varılabilecektir.⁷

Nitekim Yargıtay, ortak olmayı çekilmez kılacak nitelikteki husumetin, ortaklığın işleyişi, yönetimi ve faaliyetleri hakkında bilgi vermemenin süreklilik kazanmasını, ortakların ortaklıktan dışlanmasını ve kişisel menfaatlerini gözeterek şirketi borca batık hale sürüklemesi⁸, ortaklar arasında sürtüşmeler olmasını ve şirket ortaklığının sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi imkânının kalmamasını⁹, şirketin iş ve işleyişleriyle ilgili davalı ortaklardan bilgi alınamamasını, ortaklar kurulu toplantısı yapılamamasını, kar dağıtımını yapılamamasını, şirket bilançolarının gösterilmemesi sonucunda ortağın diğer ortaklara ve şirket müdürüne güveninin

³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2016/5132 E., 2017/6908 K. Sayılı ve 05.12.2017 tarihli kararı

⁴ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Baskı

⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2016/4188 E., 2017/6392 K. Sayılı ve 21.11.2017 tarihli kararı

⁶ Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017

⁷ Ayşe ŞAHİN: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, Ersin Çamoğlu'na Armağan, 2013

⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2015/9114 E., 2016/6883 K. Sayılı ve 22.06.2016 tarihli kararı

⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2002/162 E., 2002/3015 K. Sayılı ve 02.04.2002 tarihli kararı

kalmamasını¹⁰, ortaklardan birinin diğeri hakkında güveni kötüye kullanmaktan dolayı şikâyetle bulunmasını, limited şirket ortağının zimmetine para geçirmesini¹¹ taraflar arasındaki güvenin zedelenmesi sebebiyle ortaklık ilişkisinin devamının çekilmez olmasını ve ortakların bu ilişkiyi devam ettirmelerinin kendilerinden beklenemeyecek olmasını¹² haklı sebep olarak kabul etmiştir. Yukarıda atıfta bulunulan Yargıtay kararlarından anlaşılabileceği üzere haklı sebep, şirket ortağı açısından ilişkinin objektif imkânsızlığına neden olan ve ilişkinin sürdürülmesi imkanını ortan kaldıran haller olarak tanımlanabilecektir.¹³

Haklı sebebin varlığı halinde ortaklıktan çıkma kararı verilebilmesi için somut olayın koşulları gereği başka bir çözüm yolu bulunmaması gerekmektedir. Zira haklı sebeple çıkma kararı verilmesi son çare (ultima ratio) niteliğindedir.¹⁴ Dolayısıyla, çıkma talebinde bulunan ortağın haklarını, iptal davası, sorumluluk davası veya müdürlerin yönetim yetkisinin kaldırılması veya azli gibi başkaca hukuki yollarla koruması mümkünse, haklı sebeple çıkma davası Yargıtay kararları uyarınca reddedilebilecektir. Bu bakımdan çıkma nedeni olarak ileri sürülen iddialar değerlendirilirken söz konusu iddiaların çıkma talep eden ortağın, müdürlük veya ortaklık görevine ilişkin olup olmadığı önem arz etmektedir. İşbu konuya ilişkin olarak Yargıtay 17.06.2014 tarihli bir kararında şirketin içine girdiği mali kriz sebebiyle kararlaştırılan ciro hedeflerinin tutmaması ve davacının maddi ihtiyaçlarını karşılamada zorlanması, davalının davacı ile şirket bağlarını koparması, şirket ortakları arasındaki irtibatın kopması ve karşılıklı güven ortamının ortadan kalkması, bu nedenle davacının şirket ortaklığını sağlıklı bir şekilde sürdürme imkânının kalmaması nedenlerinin yerel mahkeme tarafından ortaklıktan çıkmak için haklı sebep olarak kabul edilmesine katılmamış ve davacının ileri sürdüğü ve mahkemece benimsenen sebeplerin davacının icra ettiği müdürlük görevi ile ilgili ve müdürlükten ayrılma sebebi teşkil edebilecek nedenler olması nedeniyle ortaklıktan ayrılmak için haklı sebeplerin oluşmadığına karar vermiştir.¹⁵ Nitekim Yargıtay'ın diğeri bir kararında; şirketin bazı yıllar zarar etmesi ve kar payı dağıtımının yapılmaması geçerli neden olarak kabul edilmemiştir. Zira, ticari hayatta şirketlerin bazı dönemlerde kâr elde edebileceği gibi zarar da edebileceği, ortaklıktan çıkma talep eden davacıların TTK'nın 614. maddesi uyarınca bilgi alma ve inceleme hakkının mevcut olması ve ayrıca şirket müdürlerinin şirketi kötü yönettiğine dair iddiaların somut deliller ile ileri sürülmemesinden bahisle ortaklıktan çıkma talebi reddedilmiştir¹⁶

Haklı sebeple ortaklıktan çıkma talep edilebilmesi için ortaklığın tek kişiden oluşmaması, ortak sayısının iki veya daha fazla olması gerekmektedir. Haklı sebeple ortaklıktan çıkma davasının limited şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinde açılması gerekmektedir.

TTK'da ortaklıktan çıkmaya ilişkin hükümlerde davanın kime veya kimlere karşı açılacağı düzenlenmemiş olup bu durum Yargıtay kararları altında ele alınmıştır. Yargıtay 06.11.2000 tarihli bir kararında, davacının kendisi dışında kalan tüm ortakları hasım göstermesini, aynı zamanda husumetin şirkete karşı da ileri sürülmesi olarak değerlendirmiş ve bütün ortakların davaya dahil edilmesi nedeniyle davanın husumet yönünden reddine karar verilmesini kabul

¹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2012/5955 E., 2012/10241 K. Sayılı ve 11.06.2012 tarihli kararı

¹¹ Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017

¹² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2012/15246 E., 2013/12937 K. Sayılı ve 20.06.2013 tarihli kararı

¹³ Gürpınar, Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, 2016

¹⁴ ŞAHİN: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, Ersin Çamoğlu'na Armağan, 2013

¹⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2014/6042 E., 2014/11663 K. Sayılı ve 17.06.2014 tarihli kararı

¹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2015/9114 E., 2016/6883 K. Sayılı ve 22.06.2016 tarihli kararı

etmemiş olsa da¹⁷ 2014 tarihli güncel ve istikrarlı kararlarında davanın davacının ortağı olduğu şirkete yöneltilmesi gerektiğine, diğer ortaklara husumet yöneltilemeyeceğine karar vermiştir.¹⁸

Ortaklığa karşı açılacak davada ortaklığı müdürler temsil edecek olup çıkma hakkını kullanmayı talep eden ortağın aynı zamanda müdür olması halinde ortaklığın kayyım ile temsil edilmesi uygun olacaktır.¹⁹

Ortaklıktan çıkma davasının devamı süresince şirkete ait malvarlığını azaltacak ve ayrılma akçesinin ödenmesini güçleştirecek nitelikteki işlemlerin dondurulmasına karar verilebilecektir. Bu kapsamda; TTK'nın 638. maddesi uyarınca istem üzerine mahkeme dava süresince ortaklıktan doğan hak ve borçların bir kısmının veya tümünün dondurulmasına veya teminat altına alınması için diğer önlemlere karar verilebilecektir. İşbu hükmün gerekçesinde çıkma davası açmış ortağın yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konumuna uygun olmadığı belirtilmiştir.²⁰ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir karara göre ortaklıktan çıkma talebi sebebiyle alınacak önlemler kapsamında ihtiyati tedbir kararlarının somut duruma ve tarafların menfaat dengesine uygun olması gerektiğine karar verilmiştir. Öyle ki, ihtiyati tedbir kararı ile taraflardan birinin ortaklık hakları korunurken şirketin yükümlülüklerini yerine getirmesi engellenmemeli ve diğer tarafın verilen karar nedeniyle zarara uğratılmaması gerekmektedir.²¹

KESİCİ | GÖKTAŞ | EGEMEN

¹⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2000/7264 E., 2000/8662 K. Sayılı ve 06.11.2000 tarihli kararı

¹⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 2015/5963 E., 2015/13436 K. Sayılı ve 23.12.2014 tarihli kararı

¹⁹ Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 2017

²⁰ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 638. Maddesinin Gerekçesi

²¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi'nin 2018/596 E., 2018/876 K. Sayılı ve 05.07.2018 tarihli kararı